

MINISTERIÖIDEN VALMIUSPÄÄLLIKÖT

Helsinki

18.1.2006

TIIVISTELMÄ MINISTERIÖIDEN SUUNNITTELEMISTA JA SUORITETUISTA KESKEISIMMISTÄ TOIMENPITEISTÄ INFLUENSsapandemian varalta

1. VALTIOEUVOSTON KANSLIA

Valtioneuvoston kanslian valtiosihteerin johdolla ministeriöiden valmiuspäälliköt ovat sopineet valmiuspäälliköiden pandemiatyöryhmän järjestelyistä. Kansliassa on laadittu selvitys lintuinfluenssaan ja pandemia-tartuntatauteihin liittyvistä työnjakokysymyksistä valtioneuvostossa.

Valtioneuvoston kanslian johdolla on ryhdytty valmistelemaan lintuinfluenssaharjoitusta ja pandemiaharjoitusta. Valtioneuvoston kanslia myös selvittää parhaillaan, miten pandemiaan varautuminen tulee huomioida EU-puheenjohtajakauden valmisteluissa ja yhteistoiminnassa EU:n eri organisaatioiden kanssa.

Valtioneuvoston tilannekuvaraportoinnissa on ryhdytty seuraamaan lintuinfluenssatilannetta ja tilanteen mahdollinen kehittyminen influenssapandemiaksi on huomioitu tilannekuvatoiminnan suunnittelussa. Valtioneuvoston viestintäyksikkö on osaltaan koordinoanut viestinnällisiä asioita ministeriöiden viestintäjohtajien säännöllisissä kokoontumisissa.

2. ULKOASIAINMINISTERIÖ

Riskialueella Kaakkois-Aasiassa olevia edustustoja on pyydetty päivittämään valmius- ja evakuointisuunnitelmansa ottaen huomioon myös mahdollisen influenssapandemian edellyttämät toimenpiteet ja toimintojen, ml. konsulipalvelujen antaminen ja jatkuminen pandemian aikana.

Ministeriöön on hiljattain perustettu konsulikomennuskuntia, jotka toimivat tarvittaessa edustustoihin lähetettävänä lisäresursseina, mikäli epidemia tai muu ulkopuolinen häiriötekijä muodostaa yllättävän toiminnallisen uhan.

Pohjoismaat ja EU-maat tekevät tiivistä kriisivalmiusyhteistyötä, johon lukeutuu myös valmistautuminen mahdolliseen influenssapandemiaan. Maat vaihtavat keskenään tietoa toimenpiteistään, mm. valmius- ja evakuointisuunnitelmistaan pandemian varalta.

Muun muassa Maailmanpankin ohjelmilla pyritään vähentämään lintuinfluenssan kielteisiä taloudellisia vaikutuksia. Pekingissä järjestetään 17–18.1.2006 lintuinfluenssarahoituskonferenssi, jonka tavoitteena on arvioida kv. rahoitustarpeita ja luoda yhteinen rahoituskehikko, johon avunantajat voivat allokoida mahdollista rahoitustaan.

Ulkoasiainministeriön verkkosivuilla julkaistuissa matkustustiedotteissa seurataan läheisesti pandemiaan liittyvää kehitystä asemamaissa. EU-maiden kanssa on sovittu siitä, että tautitilannetta seurataan tarkkaan myös matkustustiedotteiden näkökulmasta ja että matkustustiedotteita koordinoidaan ajankohtaisen tilanteen mukaan.

Edustustot välittävät edelleen ministeriöltä saamansa asiantuntijalähteisiin perustuvat tiedot myös suomalaiselle siirtokunnalle.

3. OIKEUSMINISTERIÖ

Ehdotuksessa uudeksi valmiuslaiksi (Oikeusministeriö. KM 2005:2) ”vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen kulkutauti” (3 § 4 kohta) eli pandemia katsottaisiin poikkeusoloksi ja valmiuslakia voitaisiin näin ollen soveltaa. Valmiuslakiehdotuksessa on seuraavia lisätoimivaltuuksia, jotka voitaisiin ottaa käyttöön:

- sosiaali- ja terveydenhuollon turvaamista koskevat säännökset (84 ja 85 §)
- palvelussuhteen ehtoista poikkeamista koskevat säännökset (91 § 2 mom.)
- työvelvollisia koskevat säännökset (93 § 2 mom.).

Valmiuslakiehdotus on lausuntokierroksella, jonka määräaika päättyy 15.2.2006. Tarkoitus on, että esitys annettaisiin keväällä (huhti-/toukokuussa). Suunnitelmien mukaan uudistus voisi tulla voimaan 1.9.2007 eli noin puoli vuotta lakien hyväksymisestä ja vahvistamisesta.

4. SISÄASIAINMINISTERIÖ

Sisäasiainministeriö asetti 19.10.2005 sisäisen työryhmän, jonka tehtävänä on valmistella hallinnonalan varautumistoimenpiteitä influenssapandemian varalta. Sisäasiainministerin johtamassa turvallisuusasiain johtoryhmässä käsitellään influenssapandemiaan varautumista säännöllisesti.

Pelastusosasto on lähettänyt ohjauskirjeen alaiselle hallinnolle influenssapandemiaan varautumisesta 13.12.2005. Alaista hallintoa on kehoitettu ottamaan influenssapandemia huomioon valmiussuunnitelmissaan. Mahdollisen influenssapandemian aikana pelastustoimen alueita ja hätäkeskuksia on ohjeistettu raportoimaan toimintakykyisen henkilöstövahvuuden muutoksista ja toimintaan kohdistuvista ongelmista. Influenssapandemiaan varautuminen on kehoitettu ottamaan osaksi järjestettäviä valmiusharjoituksia.

Poliisiosasto on lähettänyt 1.12.2005 alaiselleen hallinnolle tiedotteen influenssapandemiaan varautumisesta. Tiedotteessa kehoitetaan varautumaan paikallisesti influenssapandemiaan.

Rajavartiolaitoksessa on 4.11.2005 laadittu muistio ”Lintuinfluenssa ja rajavartiolaitos.” Muistion pohjalta rajavartiolaitos varautuu tarvittaessa lyhytaikaisin henkilöstösiirron siihen, että operatiivinen johtaminen, rajatarkastukset ja meripelastustoiminta pidetään yllä influenssapandemiatilanteessa.

Kaikki lääninhallitukset omalta osaltaan varautuvat kuvattuun tilanteeseen ja koordinoivat alueellaan varautumista. Yhteistyötä erityisesti sairaanhoitopiireihin tiivistetään. Läänin valmiustoimikunnissa käsitellään asiaa säännöllisesti ja otetaan influenssapandemia valmiusharjoitusten tilannekuviin.

Ulkomaalaisosasto on laatinut 11.11.2005 muistion ”Ulkomaalaisten maahantuloa, maassa oleskelua, maassa liikkumista ja maasta poistamista koskevat säännökset kansanterveydelliseltä kannalta katsottuna.”

Kuntaosasto on laatinut 17.11.2005 muistion ”Toimenpiteet kuntaosaston toimialalla pandemiaan varautumisessa”. Kuntaosasto on lähettänyt ohjauskirjeen kunnanjohtajille ja pyytänyt kuntia ottamaan valmiussuunnittelussa influenssapandemian huomioon.

Viestintäyksikössä on laadittu muistio ”Influenssapandemiaan varautumiseen liittyvä viestintäsuunnitelma”.

5. PUOLUSTUSMINISTERIÖ

Puolustusvoimissa on nimitetty oma lintuinfluenssan ja pandemian varautumisen asiantuntijatyöryhmä.

Puolustushallinnon elintärkeiden toimintojen jatkuvuus on varmistettu. Myös ydintoimintoja tukevien järjestelmien toiminta, henkilöstö- ja osaamisresurssien tehokas käyttö ja riittävä saatavuus on varmistettu. Operatiivisella johdolla on valmius tarkistaa toimintasuunnitelmat ja käskää niiden toimeenpano, jos influenssapandemia antaa tähän aiheita.

Pääesikunta on arvioinut kuormitusta ja vaikutuksia, ehkäisevien toimenpiteiden, potilaiden tutkimis- ja hoitotoimenpiteiden, välineiden, tilojen ja terveydenhuoltohenkilökunnan tarpeita. Pääesikunta on antanut joukko-osastoille uhkakuvatiedot ja suositukset toimenpiteiksi.

Pääesikunnan lääkintähuolto-osasto, puolustusvoimien ylilääkärin asettama asiantuntijaryhmä ja puolustusvoimien tilannekeskus seuraavat ja arvioivat pandemiauhkaa ja toimenpidetarvetta jatkuvasti. Puolustushallinnon ylintä johtoa informoidaan säännöllisesti.

6. VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Hallitus on sisällyttänyt vuoden 2006 talousarvioon viiden (5) miljoonan euron määrärahan ennalta arvaamattomiin menoihin valtiovarainministeriön hallinnonalalle.

7. OPETUSMINISTERIÖ

Opetusministeriössä laaditaan parhaillaan kriisiviestintäsuunnitelmaa varmentamaan valmiuksia. Hallinnonalan virastoissa ja laitoksissa laaditaan vastaavat suunnitelmat ja päivitetään suunnitelmat. Pandemian yhteydessä Opetushallitus ja lääninhallitukset ovat keskeisiä toimijoita myös viestinnässä.

Tavoitteena on, että opetus voidaan hoitaa erilaisilla järjestelyillä myös influenssapandemian aikana.

8. MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ

Hallinnonala on varautunut lintuinfluenssaan normaaliin eläinlääkintäviranomaisten toimintaan kuuluvalla vaarallisen tarttuvan eläintaudin tehostetulla valmiudella.

Ministeriössä on laadittu toimintaohjeet eläinlääkäreille lintuinfluenssan varalle. Eläinlääkärijärjestelmän valmiutta harjoiteltiin viimeksi yhteispohjoismaisessa suu- ja sorkkatautiharjoituksessa syyskuussa 2005. Tullia ja asianomaisia tahoja on informoitu tehdyistä siipikarjan ja tartuntavaarallisten elintarvikkeiden tuontikielloista.

Eläinlääkintä- ja elintarvike tutkimuslaitoksessa EELA:ssa tutkitaan lintuinfluenssavastaineita siipikarjassa ja kartoitetaan lintuinfluenssan riskitekijöitä. Maa- ja metsätalousministeriössä valmistellaan asetusta, jolla vähennetään tartuntariskiä luonnonvaraisista vesilinnuista siipikarjaan.

Maa- ja metsätalousministeriön viestintäyksikkö on tehnyt lintuinfluenssaa varten viestintäsuunnitelman ja ylläpitää kriisi- ja erityistilanteiden viestintäohjetta. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö ylläpitää internetissä jatkuvasti päivitettävää lintuinfluenssasivustoa.

9. LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ

Tilannetta koskevat varautumissuunnitelmat on pääsääntöisesti tehty tai parhaillaan tehdään normaaliin valmiussuunnitteluun liittyen. Normaalitytmissä valmiussuunnitelmien tarkistaminen ja ajanmukaistaminen tehdään vuosittain, joten tarkistukset suoritetaan useimmissa tapauksissa kevään 2006 kuluessa. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla operatiivisen toiminnan luonteeseen kuuluvat myös varallaolojärjestelyjen suunnitelmat.

Finnair-konsernin johdossa on influenssapandemiaan liittyen päätetty tilanneseuranta- ja varautumisvastuista. Lisäksi on laadittu erillinen 13 asiakokonaisuuden varautumissuunnitelma.

10. KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖ

Kauppa- ja teollisuusministeriön varautumissuunnittelun perusteiden tarkistustyössä keskeisimpiä ovat muun muassa huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain ja siihen sisältyvän huoltovarmuuden käsitteen soveltamisalan muuttaminen 1.10.2005 lukien vastaamaan poikkeusolojen ohella myös niihin verrattavissa olevia vakavia häiriöitä (L 688/2005), puolustustaloudellisen suunnittelukunnan uuden organisaation ja suunnittelukauden 2004-2008 suunnitteluperusteiden (uudet uhkakuvat, alakohtaiset tavoitteet) valmisteleminen yhdessä Huoltovarmuuskeskuksen kanssa sekä työvoima- ja elinkeinokeskusten valmiusasioiden neuvottelukunnan (mukana KTM, MMM, TM, TE-

keskukset) kautta tapahtunut TE-keskusten uuden, entistä kattavamman valmiussuunnitteluohjeen laatiminen.

Kauppa- ja teollisuusministeriön alainen Huoltovarmuuskeskus on tilannut varmuusvarastoon 1,3 miljoonaa annosta influenssalääkettä lintuinfluenssan varalta. Lisäksi Kansanterveyslaitos on joulukuussa 2005 allekirjoittanut täsmärokotetta koskevan viisivuotisen ennakkovaraussopimuksen hollantilaisen influenssarokotevalmistajan kanssa. Sopimuksella hollantilainen valmistaja sitoutuu toimittamaan Suomeen 5,5 miljoonaa annosta pandemiavirusta vastaan suunnattua täsmärokotetta sopimusjärjestyksessä sitä mukaa kuin rokotetuotanto etenee. Suomi on neljäntenä jonossa.

Puolustustaloudellisen suunnittelukunnan keskusjaosto päätti kokouksessaan 1.12.2005 lähettää influenssapandemiaa koskevan varautumisohteen PTS:n sektoreille ja pooleille sekä suoraan ensimmäisen tärkeysluokan yritysten (noin 1.300) johdoille. Ohje perustuu sosiaali- ja terveysministeriön toimenpidekuvaukseen. Sektoreita ja pooleja on pyydetty huomioimaan ohje sekä tarvittaessa täydentämään jakelua ja antamaan lisäohjeistusta yrityksille. Ohje on myös julkaistu Huoltovarmuuskeskuksen internet-sivuilla käytettäväksi yleisesti yritysten toiminnan riskikartoituksessa ja varautumisessa.

Huoltovarmuuskeskus on sopinut, että Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT) ajaa panos-tuotosmallilla makroekonomisia ennusteita työvoiman poissaolojen vaikutuksista. Selvitys valmistuu tammikuun kuluessa.

11. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut työryhmän laatimaan kansallista influenssapandemiaan varautumisen suunnitelmaa. Työryhmän määräaika päättyi 28.2.2006. Työryhmän suunnitelma tulee sisältämään luettelon eri viranomaisien vastuulla olevista toimenpiteistä ja niiden ajankohdista pandemiavaiheisiin sovitettuina. Suunnitelma toimii taustamateriaalina ja ohjeistuksena terveydenhuollon eri tasoilla, antaa kuvan kansalaisille suunnattavasta tiedotuksesta, ja mahdollistaa eri hallinnonaloille niiden omien varautumissuunnitelmien tarkistamisen.

Kansanterveyslaitos on laatinut ohjeistus terveydenhuollon henkilökunnalle mahdollisten tautitapausten havaitsemiseen, potilaiden tutkimiseen, hoitamiseen ja eristämiseen. Laitoksessa on myös kehitetty tarkoitukseen sopivia laboratoriotestejä. Yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan ja Työterveyslaitoksen kanssa on laadittu ohjeistus ja suunnitelma työntekijöiden suojaamiseksi siinä tilanteessa, että Suomessa ilmenisi lintujen lintuinfluenssatapauksia.

Sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta on laadittu suunnitelmat välittömiksi toimiksi vaarallisten tartuntatautien maahantulon varalle. Suunnitelmat ovat sovellettavissa myös mahdollisissa lintuinfluenssan ihmistapauksissa.

Sairaalat ja terveyskeskukset ovat laatineet omat yleiset valmiussuunnitelmansa, joita tällä hetkellä päivitetään sairastuvuusennusteiden mukaisesti kattamaan myös influenssapandemiatilanne. Ajantasaistamista tukemaan Sosiaali- ja terveysministeriö on vuoden 2006 alussa lähettänyt sairaanhoitopiirien johtajille, terveyskeskusten ylilääkäreille sekä lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastoille materiaalia suunnitteluun

ja kehottanut laatimaan lääni-, sairaanhoitopiiri- ja terveyskeskuskohtaiset pandemiavarautumissuunnitelmat.

Ministeriön toimeksiannosta Kansanterveyslaitos on selvittänyt sairaanhoitopiirien valmiuksia tartuntatautien torjuntaan. Selvitykset ovat johtaneet vuosien 2003-2005 aikana mm. erityishoitoihin soveltuvien hoitopaikkojen lisääntymiseen ja laadulliseen parantumiseen.

Suomi on varautunut mahdollisen influenssapandemian varalle mm. hankkimalla kansallisen 1,3 M hoitokuurin varaston viruslääkettä (oseltamiviiri) Huoltovarmuuskeskuksen hankintana ja solmimalla täsmärokotteen osto-oikeutta koskevan jonotussopimuksen, (rokote, joka suunnitellaan pandemiaa aiheuttavaa virusta vastaan). Huoltovarmuuskeskus on sitoutunut kustantamaan osto-oikeus sopimuksen kustannukset vuosien 2006–2007 osalta. Vuosien 2008–2010 osalta sosiaali- ja terveysministeriö on esittänyt kustannukset katettavaksi valtion budjetista. Lisäksi on varattu vuoden 2005 III lisätalousarviosta 20,8 M€ mallirokotteen hankkimiseksi. Mallirokotteella tarkoitetaan nykyisiä lintuinfluenssaa aiheuttavia H5N1- viruskantoja vastaan kehitettyä rokotetta. Mallirokotetta koskevat tarjousneuvottelut ovat käynnissä ja ne saataneen loppuun kevättalven 2006 aikana.

Suomi on osallistunut yhteispohjoismaiseen hankkeeseen, jossa selvitetään mahdollisuus rokotteiden valmistamisen aloittamiseen Pohjoismaissa. Tarkoituksena on parantaa rokotteen huoltovarmuutta. Hankkeen selvitystyö on edelleen käynnissä.

Sosiaali- ja terveysministeriön kriisitiedottamisen ohjeet on päivitetty. Kriisipuhelinjärjestelmää kehitetään. Ministeriön edustaja toimii Valtioneuvoston kanslian hankkeessa kriisiviestinnän tehostamiseksi valtion keskushallinnossa.

Kansalaisilla on mahdollisuus saada tietoa influenssapandemiaan liittyvistä asioista sosiaali- ja terveysministeriön internetkotisivuilta ja Kansanterveyslaitoksen kotisivulta. Maailman terveysjärjestön, WHO:n, kotisivut ovat myös kansanvälisen tilanteen tarkasteluun käytettävissä.

12. TYÖMINISTERIÖ

Työhallinnossa on valmiussuunnitelmien mukaisesti laadittu ohjeistukset ja organisointi: työvoiman ohjaamiseen liittyvät prosessit on määritelty, vähemmän tärkeät työt lopetetaan tilanteen mukaisesti, varahenkilöjärjestelyt on mietitty, on sovittu pidennetyistä työvuoroista ja vuorotyö-järjestelyistä. Lisäksi hallinnon sisäistä viestintää lisätään ja viestintävalmiutta nostetaan siten, että jokaisessa TE-keskuksessa ja työvoimatoimistossa on viestintävastuullinen valmiudessa.

Työvoimatoimistoissa nimetään tietyt alaan jo ennestään perehtyneet henkilöt huolehtimaan erityisesti terveydenhuoltohenkilöstön rekrytoinnista ja toimintaa keskitetään suurempiin toimistoihin, joiden alueella toimii terveydenhuollon laitoksia.

13. YMPÄRISTÖMINISTERIÖ

Ympäristöhallinto on varautunut influenssapandemiaan käsittelemällä asiaa valmius-/johtoryhmissään, kartoittamalla influenssapandemiaan liittyviä toimenpiteitä, vastaamalla sekä kansallisella että aluetasolla sosiaali- ja terveysministeriön/kansanterveyslaitoksen kyselyyn pandemiaan varautumisesta ja osallistumalla EU:n Common Ground -valmiusharjoitukseen.